

Hogy a jövőben is legyen francia mezőgazdaság...

Június 5-7- között tartották a fiatal francia gazdák országos szakszervezetének (Jeunes Agriculteurs) éves kongresszusát, az idei évben a Franche Comté régióban található Doubs megye Pontarlier városában, közel a svájci határhoz. A megyéről tudni érdemes, hogy középhegységre jellemző domborzati adottságai miatt elsősorban állattartásra rendezkedett be, ezen belül is domináns szerepe van legelőre alapozott tejtermelésnek, a tejelő tehén-állomány 95%-a a Montbeliard fajtába tartozik (a fajta névadó települése Pontarlier-től nem messze található). *Nem véletlen tehát, hogy a kongresszus állandó díszletét is egy Montbeliard tehén és számos tejeskanna, kolomp alkotta.*

1. kép Montbeliard tehén Doubs megyében

A „rendező szervek”, azaz a JA Doubs megyei szervezete nevében az elnök, **Mickael Courtet** záróbeszédében annak fontosságát hangsúlyozta, hogy a francia mezőgazdaság jövője érdekében a legfontosabb feladat a generációváltás és a fiatal gazdák pályakezdésének biztosítása. A megye sajátosságai miatt pedig a Jura vidékén és máshol is elengedhetetlen a tejtermelés fönntartása, az e mögött álló, eredményesen működő és érdemi tárgyalási pozícióval rendelkező termelői szervezetek megalakítása és működtetése. A tejkvóta-rendszer megszűnésével egy időben a jövő biztosítása érdekében megkerülhetetlen a tejtermelő gazdaságok modernizációja, a környezetvédelmi és egyéb előírásoknak való maradéktalan megfelelés – hiszen egyéb szempontok mellett csak az ilyen gazdaságokat lehet fiatal gazdáknak átadni, fiatal gazdálkodók által tovább működtetni. Természetesen ezzel szorosan összefügg a KAP tervezett zöldítése, amit nem elleneznek a fiatalok, de nem értenek egyet annak végrehajtásának tervezett módjával, azt kifejezetten büntetőnek és kontra-produktívnak találják. A gazdálkodást minden évben hátráltatják a természeti csapások – és ezért nincs is olyan kongresszus, ahol ezek ne kerülnének szóba. Míg tavaly Rodez-ban az „évszázad aszálya” volt a beszédtema, az idén Mickael Courtet egy egészen más jellegű kárról számolt be: adataik szerint tavaly 55 ezer ha-t tettek tönkre a mezei pockok (*campagnol*, *Microtus arvalis*), ami 25 millió euró kiesést okozott a gazdáknak. Szerinte ez egy kifejezett természeti csapás, ami ellen a gazdák pillanatnyilag szinte tehetetlenek, és úgy vélik, nagyok komoly K+F-re lenne szükség ahhoz, hogy a helyzetet meg lehessen változtatni. Elengedhetetlennek tartják, hogy költségvetési támogatást is kapjanak a kiesések miatt nehéz helyzetbe került gazdák, ezen belül pedig elsősorban a legnehezebb helyzetben lévő fiatalok.

A jövő csak együtt nyerhető meg, a fiatalok ennek szellemében akarnak dolgozni, és ez kifejezetten igaz a szövetkezés nemzetközi évében, mondta Doubs megye fiatal gazdáinak elnöke. A francia mező- és erdőgazdálkodás a földolgozó iparral együtt 3,5 millió munkahelyet jelent, ezzel az ország második legnagyobb munkaadója – ennek megtartása létkérdés az ország szempontjából, ahogy a pályakezdő fiatalok jövőjének biztosítása érdekében is.

Xavier Beulin, az FNSEA elnöke zárszavában azt hangsúlyozta, hogy a fiatal gazdák szakszervezetében való tagság egy lépés az igazi érdekképviseleti munka felé, és megkerülhetetlen abból a szempontból, hogy a fiatal gazdák részesei legyenek annak a

szolidaritási szellemnek, ami a francia gazdatársadalomra jellemző. Ennek az elmúlt időszakban is számos alkalommal tették bizonyosságát, elég a 2003-as és 2011-es aszály nyomán kialakult helyzet megoldására tett igyekezetre gondolni. Noha a kedvezőtlen előjelek ellenére az idei évben úgy tűnik, nem lesz aszály, a francia mezőgazdaság továbbra is számos komoly krízishelyzettel kénytelen szembenézni, elég a legnagyobb baromfiföldolgozó, a Doux napokban bekövetkezett csődjét említeni, ami alapjaiban rázza meg a francia baromfiágazatot.

Nemzetközi kitekintésben sem egyszerű a helyzet – mondta Xavier Beulin -, mivel a globális kihívások, de akár az unión belüli nem egységes szabályozások miatt is nagyon komoly tennivalók állnak a nemzeti és európai képviselők előtt. Az FNSEA elnöke az országos szinten megoldásra váró kérdések között említette a versenyképesség kérdését és a munkabérekre rakódó terhek csökkentésének szükségességét, a környezetvédelem terén pedig azt tartaná követendőnek, hogy a gazdáknak se többet, se kevesebbet ne kelljen teljesíteniük, csak az, amit az unió szabályok előírnak.

A jövő szempontjából elengedhetetlen az innováció, a kutatás-fejlesztés támogatása és a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazásának elősegítése, mivel ez is elengedhetetlen a gazdaságok versenyképességének biztosítása érdekében. Hasonlóan fontos a növénytermesztés és az állattenyésztés közötti összhang és szolidaritás megteremtése és egy olyan ágazatközi szerződés megalkotása (ez már folyamatban van), tiszteletben tartása, ami biztosítja, hogy a terményárak emelkedése által kiváltott emelkedő takarmány-költségek esetén nem kerülnek az állattartók kilátástalan helyzetbe. A társadalommal pedig egy olyan, a bizalmon alapuló jelképes megállapodásra van szükség, ami a mezőgazdaság megkerülhetetlen gazdasági szerepének elismerése mellett figyelembe veszi azt a most nagyon sokszor elfelejtett tevékenységet, amit a gazdák folytatnak a környezet, a vidék gondozásával a társadalom érdekében – és amit sok civil szervezet túl sokszor nem pozitív, hanem negatív előjellel állít be.

Francois Thabuis, a JA újonnan megválasztott elnöke is a fiatal gazdák pályakezdésének támogatását, megkönnyítését, ösztönzését, valamint az új KAP alakítását nevezte meg a legfontosabb feladatoknak, amiket két éves elnöki ciklusa alatt képviselni akar. Az új elnökről érdemes annyit tudni, hogy személyében először választottak olyan elnököt a fiatalok, aki „nem családi körből érkezve” lett gazdálkodó. Thabuis 31 éves, Haute-Savoie megyében gazdálkodik 2004. óta, akkor 22 hektárral és 46 ezer literes kvótával kezdett, ám a megélhetés kényszerének engedelmessé hamarasan két másik gazdálkodóval közösen létrehozta egy mezőgazdasági társas vállalkozást (GAEC). Így a völgyben 45 hektárt művelnek, a hegyekben 135 hektárnyi legelőt és kaszálót használnak. Fő profiljuk a tejtermelés 60 darab, [Abondance](#) fajtájú tehénnel és a régió specialitásának számító *reblochon* sajt készítése. A GAEC a tavalyi évben egy kecskenyájjal és kecsketej-földolgozóval, valamint egy hegyi vendégházzal bővült.

Az elnök beszédében elsőként a fiatal gazdák szakszervezetének a kongresszussal leköszönt korábbi elnöksége által két éves munkával kidolgozott programot, az „*Une installation réussie pour tous*” (azaz *sikeres pályakezdést mindenkinek*) címet viselő orientációs jelentést méltatta. Ennek kapcsán leszögezte, a világ és az ország előtt álló élelmezési kihívások biztosítása érdekében mindent meg kell tenni a termőföldek védelme érdekében, hiszen ez egyben a mezőgazdasági generáció-váltás záloga is. Franciaországban a néha kissé hatásvadász módon citált adat szerint másodpercenként 26 négyzetméternyi termőföldet vonnak ki véglegesen a művelés alól, ami a birtok-koncentrációval együtt már komolyan szűkíti a fiatalok pályakezdési lehetőségeit. A mezőgazdasági pályakezdések – és ezen belül a

fiataloké – száma folyamatosan csökken, míg 1997-ben még közel 22 ezren kezdtek gazdálkodásba (ebből 13,5 ezer 40 év alatti, a házastársak közötti birtokátadás révén pedig közel 4 ezer), 2010-ben már csak 14 ezren (ebből alig 9 ezer 40 év alatti, a házastársak közötti birtokátadások száma valamivel ezer fölött volt). A közel kilencezer fiatal pályakezdő közül 5062 volt a támogatott projekt. A pályakezdés legnagyobb gátját a JA egyértelműen a termőföldek urbanizációs célú használatában látja annak ellenére, hogy ez mértékében alatta marad a tovább nem művelt, ugarrá váló, idővel a természetes vegetáció által visszahódított területek nagyságának – ám míg ez utóbbi folyamat bármikor visszafordítható, a beépítéssel a legtöbb esetben végleg elveszik a termőföld. Az orientációs jelentés adatai szerint 2006-2010. között 339 ezer hektárt építettek be és további 570 ezer hektáron hagytak föl a műveléssel valami ok miatt. Ezzel szemben 156 ezer hektár korábban beépített vagy nem mezőgazdasági célra hasznosított területen vált újra lehetővé a művelés, az erdők és ugarok rovására pedig 427 ezer hektárral nőtt a művelt terület – az egyenleg azonban így is éves szinten 82 ezer hektárnyi veszteség, ami több száz fiatalot vesz el a gazdálkodás lehetőségét minden évben. Sajnálatos módon a környezetvédelmi kompenzációs célú erdőtelepítések is a gazdák ellen hatnak, mivel az egy hektárnyi beépített korábbi erdőterületet ellensúlyozandó 2-5 hektárnyi új erdőt legtöbbször a legkönnyebben betelepíthető szántókon létesítik. Némi optimizmusra ad okot, hogy míg 2004. előtt minden két gazdálkodással fölhagyóra – zömmel nyugdíjba vonulóra – alig egy fiatal pályakezdő jutott, most ez a szám három távozóra két pályakezdő.

Beszédében François Thabuis emlékeztetett arra, hogy a JA már két évvel ezelőtt szorgalmazta, hogy gazdálkodói oldalon legyen minél szorosabb együttműködés, legyenek érdemi beruházások a termelésbe és közös termelői beruházások a földolgozásba annak érdekében, hogy a hozzáadott érték igazságosabb megosztását ki lehessen kényszeríteni a nagykereskedelem részéről.

A KAP-ot a JA elnöke eszköznek nevezte, amire szükség van a gazdaságok pénzügyi egyensúlyának biztosításához. Ezzel együtt azt szeretnék elérni, hogy a KAP olyan eszköz legyen, ami lehetővé teszi, hogy a jövőben méltósággal meg tudjanak élni a megtermelt termékeik árából. Olyan KAP-ot akarnak, ami támogatja a kollektív terveket, az egyéni gazdálkodói projekteket, az ágazati elképzeléseket, ami lehetővé teszi az egyes ágazatok fönntartható formában történő, a hozzáadott értéket biztosító szerveződését. A fiatal gazdák üdvözlöklék Dacian Ciolos javaslatát, ami a fiatal gazdák pályakezdésének első pillérből való támogatására vonatkozik – szerintük minden korábbinál fontosabb a pályakezdés támogatása akkor, amikor az EU gazdálkodóinak kétharmada 65 év fölötti és csupán 6% fiatalabb 35 évesnél. A fiatalok szerint minden feltétel adott a jogos támogatásokhoz, a fiataloknak (is) joguk van arra, hogy méltósággal megéljenek termékeik árából – ennek mikéntjére minden ágazatra kidolgozott elképzeléseik vannak.

Már belpolitikai kérdés a szakmaközi szervezetek megnyitása a széles érdekképviseleti kör számára, amit a JA támogat – véleményük szerint a szervezetnek két lehetősége van erre, az egyik az önálló szakszervezetként, teljes jogú tárgyalófélként való részvétel. A másik lehetőség, amit az elnök előnyben részesítene, az az FNSEA ágazati szervezetein keresztül való részvétel a szakmaközi szervezetek munkájában, de mindenképp az a legfontosabb, hogy minden szempontból megtalálják helyüket a jövő építésében. Ezzel szorosan összefügg a versenyképesség kérdése, amivel kapcsolatosan François Thabuis arra a jól ismert álláspontra helyezkedett, miszerint csak olyan föltételeket szabad a saját termékekkel szemben támasztani, amiket az unióba harmadik országokból érkező termékeknek kell teljesíteniük, ha meg akarjuk őrizni a francia (és uniós) gazdaságokat. Mint azt a fiatalok a

2010. évi orientációs jelentésükben is megfogalmazták, álláspontjuk szerint a versenyképesség nem jelentheti az egyre alacsonyabb árakhoz való alkalmazkodás kényszerének elfogadását akár a gazdaságok tönkremenetele és a gazdálkodó nemzedékek megújításának föladása árán is. A francia mezőgazdaság versenyképességét a hozzáadott értéknek kell biztosítani, ez teszi lehetővé a generációváltást – erre az egyik legjobb példa Doubs megye, ahol a nehézségek ellenére a szakma a hozzáadott érték növelésére való törekvést választotta és erre kell törekedni minden gazdaságban, földrajzi térségben, ágazatban.

Hogy véletlen egybeesés-e vagy sem, a baloldali kormányzat megalakulásával egy időben az úgynevezett „kisebbségi” szakszervezetek ([Confédération paysanne](#), [Coordination rurale](#)) részéről határozottan megfogalmazódott az igény, hogy tagsági körükkel arányos képviselést kívánnak elérni a szakmaközi szervezetekben és az agrárkamarában is. Ez utóbbinál a soron következő választások 2013. elején lesznek, de ahhoz, hogy a kisebbségi szakszervezetek – egyébként általában véve jogosnak elismert – igényének eleget lehessen tenni, szükség van a kamarai választási szabályok megváltoztatására, amire júliusig sort kell keríteni – ellenkező esetben el kell halasztani a választásokat, vagy nem teljesülnek az elvárások. Ez utóbbit, úgy tűnik, a megváltozott belpolitikai erőviszonyok mellett senki nem akarja vállalni, így várható, hogy valóban megváltoznak a szabályok, kérdés, hogy ez az agrárkamarák működését hogyan fogja befolyásolni. A jelenlegi rendszer lényege ugyanis az, hogy megyei szinten a legtöbb listás szavazatok kapó érdekképviselést megkapja a helyek felét, a fennmaradó helyeket pedig az összes szakszervezet között a kapott szavazatok arányában osztják ki. Tény, hogy ez a módszer nem tükrözi az érdekképviseltek valós támogatottságát, de biztosítja a kamarák stabil működését, mivel eleve kizárja a szavazategyenlőség miatt kialakuló patthelyzeteket. A JA sem zárkózik el attól, hogy a szakmaközi szervezetek irányításában részt vehessenek a kisebbségi szakszervezetek, de az ezzel kapcsolatosan kiadott sajtóközleményükben úgy fogalmaztak, „időre van szükségük, hogy megfontolt döntést hozzanak” az FNSEA-val együtt gondolkodva. A kongresszuson a kérdésre kitérve viszont François Thabuis határozottan amellelt foglalt állást, hogy a JA a következő kamarai választásokon is az FNSEA-val közös listán indul, ahogy ez a korábbi alkalmakkor is történt, és „a győzelemre törekednek”, mivel meglátásuk szerint így biztosítható a kamarák stabil irányítása.

Mivel a JA idei kongresszusa a választási kampány végére esett, a „hagyományos forgatókönyvvel” szemben most a záróbeszéd sorában nem szólalt fel sem a mezőgazdasági miniszter, sem az őt képviselő kormánytisztviselő (*rendszerint a kabinetigazgató szokott ennek a feladatnak eleget tenni a miniszter akadályoztatása esetén*). Ennek lehet egy ki nem mondott másik oka is: ugyan François Hollande megválasztása után sor került Jean-Marc Ayrault kormányának kinevezésére, ez a kormány a parlamenti választásokig kisebbségben volt, mivel a hivatali idejének június közepén végére érő Nemzetgyűlés jobboldali többséget mutatott. Ugyan a közvélemény-kutatások nem tartották valószínűnek, de nem is volt egyértelműen kizárható, hogy újra jobboldali többségű parlament alakuljon, semmiképpen sem lett volna szerencsés ebben a helyzetben a kormányzat képviselétében megnyilatkozni. (*A kongresszus után lezajlott választások tükrében azonban elmondható, hogy a szocialisták megszerezték a parlamenti többséget is.*)

A fiatal gazdák pályakezdésével kapcsolatos számos információ, valamint a JA ezzel kapcsolatos munkája, álláspontja megismerhető a kifejezetten erre a célra létrehozott honlapon, melynek címe: www.demainjeseraipaysan.com.

Magyar szemmel olvasva a fiatal gazdák orientációs jelentését büszkék lehetünk arra, hogy a fiatalok a mintegy 90 oldalas dokumentum mottójául Gábor Dénes fizikus híres mondását választották, miszerint *„Nem tudjátok megjósolni a jövőt, de képesek vagytok feltalálni azt”* - *„The future cannot be predicted, but futures can be invented”*

Somogyi Norbert mezőgazdasági és TÉT-attasé, Párizs